

For året | 2015

Værdiansættelse af fødevareBankens aktiviteter

Udarbejdet af Økonomer Uden Grænser

Indholdsfortegnelse

Introduktion	3
Madfattigdom	3
Maden	5
<i>Værdien af maden</i>	5
<i>Madpyramiden</i>	6
<i>Nærende måltider</i>	6
Overskudsfødevarernes betydning	7
<i>Tilfredshedsundersøgelse</i>	8
<i>Kostanbefalinger</i>	9
Frivilligheden	9
<i>Godt givet ud</i>	10
Værdien	10
<i>Logistikgebyr</i>	11
<i>Mindre forurening</i>	11
<i>Værdien for samfundet</i>	12
Konklusion	12
Rapporten	13

Introduktion

Følgende beskrivelse af fødevareBankens aktiviteter er hentet fra foreningens hjemmeside¹: fødevareBanken er en non-profit, apolitisk forening, der siden 2009 har modtaget overskudsmad fra fødevareproducenter, landbrug, supermarkeder og grossister og fordelt det blandt organisationer, der arbejder for og med samfundets socialt udsatte - heriblandt børn, kriseramte kvinder og mænd, hjemløse, stofmisbrugere og psykisk syge.

Foreningen er opstået som svar på to samfundsproblemer: Madspild og madfattigdom. På den ene side smides der hver dag store mængder mad ud i fødevaresektoren og blandt private. På den anden side er vi vidner til, at en større gruppe af socialt udsatte til tider oplever sult og dårlig ernæring.

fødevareBanken er den eneste organisation i Danmark, der systematisk og i stor skala adresserer fødevarespild i industrien og fødevareknaphed hos socialt udsatte samtidig. Dette kan kun lade sig gøre i kraft af, at vi oplever et stort ønske fra eksisterende og potentielle fødevarepartnere om at lade deres overskudsfødevarer gøre gavn frem for at sende dem til destruktion.

fødevareBanken er medlem af *Federation of European Food Banks* og *Global Food Banking Network*. Disse to netværk er sammenslutninger af nationale fødevarebanker, som tæller over 1.000 fødevarebanker i mere end 50 lande. Netværkets fødevarebanker arbejder ud fra et fælles værdisæt og nogle arbejdsrutiner, som er udviklet sammen med verdens største internationale brands i fødevarebranchen.

Madfattigdom²

I Danmark er der mennesker, for hvem en tilstrækkelig, sund og nærende kost ikke er en selvfølge, fordi der simpelthen ikke er råd til det. Det er en broget skare af mennesker - enlige fædre og mødre, hjemløse, familier der er sat på gaden, eller folk uden det store netværk at trække på, når økonomien strammer til - men fælles for dem er, at deres budget ikke rækker både til sko, tandlægegørgninger og sund kost samtidig.

Fælles er også, at de ikke optræder i en samlet opgørelse nogen steder og madfattigdom er generelt et overset område i danske statistikker. Vi har heller ikke et dansk ord for det, som WHO kalder *food security* - "tilstrækkelig, sikker og ernæringsrigtig mad, som møder [folks] kostmæssige behov og præferencer for at opretholde et aktivt og sundt liv" (WHO, 2010, Food Security).

Flere rapporter peger på en sammenhæng mellem stram økonomi og madfattigdom. Rådet for Socialt Udsatte³ opgjorde i 2012, at 13 pct. af socialt udsatte danskere ikke får mad nok, fordi de

¹ Teksten er taget direkte fra fødevareBankens hjemmeside (<https://foedevarebanken.dk/om-os/>)

² Begrebet og dele af teksten er taget fra fødevareBankens hjemmeside (<https://foedevarebanken.dk/voressag/madfattigdom.html>)

³ SUSY UDSAT 2012 – Sundhedsprofil for socialt udsatte i Danmark i 2012 og udviklingen siden 2007, Rådet for Socialt Udsatte. København - 2012

ikke har råd, mens 24 pct. af de adspurgte ikke har råd til at spise den ønskede kvalitet og variation af mad. I Københavns kommunes fattigdomsrapport fra 2006 taler nogle forældre ligefrem om "sultedage" sidst på måneden, hvor de som forældre afstår fra at spise, for at børnene kan få ordentlig mad.

Et almindeligt dansk madbudget hos en gennemsnitsfamilie koster en tiendedel af den samlede indtægt før skat og husleje. Men for de fattigste vil den samme diæt kræve mellems en fjerdedel og en tredjedel af indtægten før skat og husleje. Madkassen er som regel den eneste udgift, man kan skrue op og ned for, så når der skal gøres plads i budgettet til for eksempel nye vinterstøvler til børnene, begynder man i første omgang at købe mindre varieret, og man køber dårligere fødevarer.

Kost og ernæring er vigtig for både forventet levetid og livskvalitet. Kost har en stor betydning for udviklingen af de store folkesygdomme, så som hjertekarsygdomme, type-2-diabetes, kræft samt muskel- og skeletsygdomme. Mange kroniske sygdomme kan enten undgås eller udsættes ved ændringer i livstil, hvor især kosten spiller en afgørende rolle i forebyggelsen af dårligt helbred⁴. For eksempel har WHO anslået at ca. 30 pct. af alle kræfttilfælde i industrialiserede lande er relateret til ernæringsmæssige faktorer⁵. Kosten spiller også en central rolle i forhold til overvægt og tandsundhed. For mange af brugerne i fødevareBankens modtagerorganisationer, er behovet for sund og nærende mad udtalt, og der er derfor her mulighed for at fremme både den forventede levetid og livskvaliteten gennem den indsamlede overskudsmad.

Sundhedsstyrelsen⁶ har vurderet at ca. 2.200 dødsfald hvert år kan relateres til indtagelse af et utilstrækkeligt indtag af frugt og grønt. Det svarer til ca. 4 pct. af alle dødsfald om året i Danmark. Ifølge Sundhedsstyrelsen ville 17 pct. færre danskere dø af hjertekarsygdomme, hvis man øgede befolkningens indtag af frugt og grønt til 500g pr. dag. Mænd, der dør af for lidt frugt og grønt, taber i gennemsnit 12 leveår, mens det for kvinder drejer sig om 11 år. Rådet for Socialt Udsattes rundspørge fra 2012 blandt socialt udsatte viser, at 27 pct. af de adspurgte aldrig eller sjældent spiser frugt. Ser man på fødevareBankens indsamlede mængde frugt og grønt i 2015, svarer det til, at 1.044 personer dagligt kan indtage de 500 gram frugt og grønt, som Sundhedsstyrelsen anbefaler.

Sundhedsstyrelsen vurderer også, at indtag af fisk og fiskeolie har en væsentlig betydning for sundheden. Således er risikoen for hjertedød 20 pct. mindre hos de personer, der indtager fisk 1-2 gange ugentligt. Sundhedsstyrelsens anbefaling hedder, at man bør spise 30-40 gram fisk dagligt. Ved at følge anbefalingen om 40 gram fisk, kan 446 personer dagligt indtage den anbefalede mængde fisk, ud fra de i alt 8,1 ton fisk fødevareBanken indsamlede i 2015.

Alt i alt bidrager fødevareBanken betydeligt til mindskelsen af madfattigdom i Danmark.

⁴ Horizons in Nutritional Science. Nutrition Economics – food as an ally of public health. British Journal of Nutrition 2012

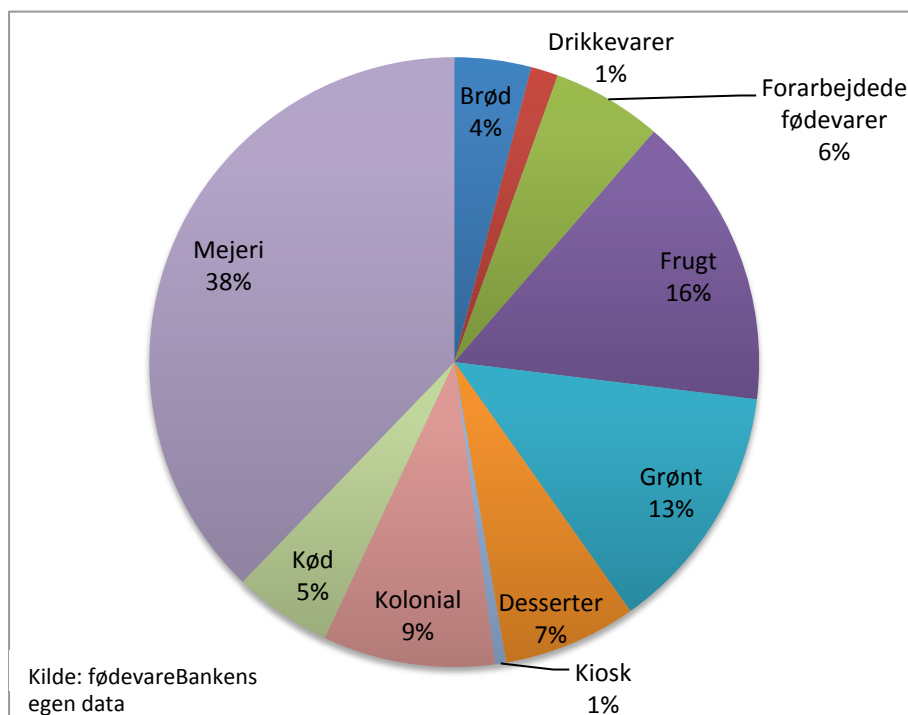
⁵ Diet, nutrition and the prevention of chronic diseases: report of a joint WHO/FAO expert consultation. WHO 2003.

⁶ Forebyggelsespakke – mad og måltider. Sundhedsstyrelsen. København - 2012

Maden

Hvert år indsamler fødevarerBanken enorme mængder overskudsmad, som alternativt var blevet smidt ud. Alene i 2015 blev det til i alt 651 ton indsamlede overskudsfødevarer. Den indsamlede overskudsmad inddeles i 10 kategorier: Brød, drikkevarer, forarbejdede fødevarer, frugt, grønt, desserter, kiosk, kolonial, kød og mejeri. Den faktiske fordeling af disse fødevarer var i 2015 som illustreret i figur 1. Det er især værd at nævne, at mejeriprodukter samt frugt og grønt udgør hhv. 38 pct.

Figur 1: Fordelingen af indsamlede overskudsfødevarer, 2015

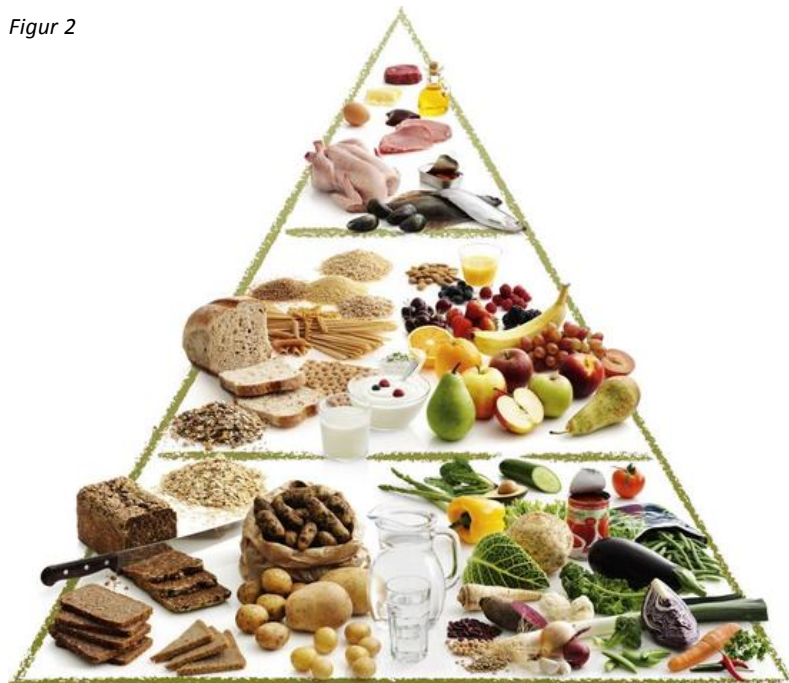
og 29 pct. af de indsamlede overskudsfødevarer året igennem. En af fødevarerBankens målsætninger er at bekæmpe madfattigdom, og derfor er typen og kvaliteten af den indsamlede overskudsmad et vigtigt element. Selvom mange af fødevarerBankens donorer giver økologisk overskudsmad, er dette ikke eksplicit kategoriseret grundet lovgivningen på området, hvor der stilles store krav til hvad, der må kaldes økologi, når maden overbringes til modtagerne. Da fødevarerBanken skal leve op til disse krav for at kategorisere maden som økologi, vil det medføre omkostninger, der vil betyde, at fødevarerBanken kan indgå med færre midler i deres godtgørende aktiviteter. Det er derfor ikke prioriteret at kunne kalde det økologi overfor modtagerne, selvom det dog reelt er økologiske overskudsfødevarer, der er tale om. Ser man på andelen af donorer, der udelukkende fremstiller økologiske produkter, er andelen af økologiske fødevarer 13,1 pct. Siden 2014 er mængden af de indsamlede økologiske overskudsfødevarer steget med 66 pct. Derudover er 44 pct. af det indsamlede brød enten fuldkorns- eller rugbrød. Som nævnt hører 29 pct. af alle indsamlede fødevarer til i kategorien med frugt og grønt. Som redegjort for i afsnittet om madfattigdom, bidrager store dele af fødevarerBankens indsamlede fødevarer derfor alt i alt væsentligt i kampen mod madfattigdom - hvor sund og nærende kost som bekendt er vigtig.

Værdien af maden

Ser man på værdien af de indsamlede overskudsfødevarer havde de i 2015 en værdi på omtrent 14.011.952 dkk. Dette er ikke i alle tilfælde varernes købspris i supermarkederne, da denne værdi ikke er realistisk for modtagerorganisationerne. Beløbet er derfor beregnet ud fra det billigste al-

ternativ til den type fødevare, der i det konkrete tilfælde er tale om. Således er der en masse kvalitetsprodukter, der er indsamlet, men som i denne rapport er opgivet til prisen på en discount-udgave af samme type fødevare.

Figur 2

Kilde: FDB's madpyramide anno 2011

Madpyramiden

I 2011 udviklede FDB en ny udgave af den velkendte madpyramide. FDB's nye madpyramide er vist i figur 2. Heraf fremgår det, at man ideelt set bør spise mest af både groft brød, særligt rugbrød, og grøntsager. Ser man på andelen af disse indsamlede fødevarer hos fødevareBanken, udgør de samlet set 15 pct. af den totale indsamlede mængde fødevarer. Siden 2014 betyder det, at fødevareBanken har indsamlet 21,3 pct. mere af overskudsfødevarer, der hører til i madpyramidens nederste lag. Den nye madpyramidens midterste lag udgøres

af mejeriprodukter, frugt og lyst brød. Disse typer af fødevarer udgør i 2015 sammenlagt 57 pct. af den totale indsamlede mængde fødevarer hos fødevareBanken. Sammenlignet med 2014 er det en vækst på 50,3 pct. i indsamlede overskudsfødevarer fra det midterste lag. Man kan indvende, at proportionerne burde være omvendte; at madpyramidens nederste lag burde være repræsenteret med 57 pct., og at det midterste lag passende kunne udgøre 15 pct. Det er imidlertid ikke muligt at kontrollere, hvilke typer af fødevarer der dagligt bliver doneret. Men at madpyramidens nederste og midterste lag samlet udgør mere end 70 pct. af de indsamlede fødevarer, er i sig selv en vigtig faktor i forhold til fødevareBankens bekæmpelse af madfattigdom i Danmark.

Nærende måltider

Da fødevareBankens aftagere typisk er organisationer, hvor brugerne har et særligt behov for næringsrig kost, virker det hensigtsmæssigt, at kun 1 pct. af det indsamlede hører til i kategorien drikkevarer. Derudover er det også værd at bemærke, at kun 6 pct. af de indsamlede fødevarer hører til kategorien 'forarbejdede fødevarer'. Produkter i kategorien 'drikkevarer' indeholder typisk meget sukker, mens forarbejdede fødevarer ofte indeholder u hensigtsmæssigt meget salt, og begge dele opfordrer Sundhedsstyrelsen til, at man er tilbageholdende i forhold til at indtage for meget af. Som det fremgår af figur 1, er det 24 pct. af de indsamlede overskudsfødevarer, der samlet set kan kategoriseres således, at de ikke umiddelbart indgår i FDB's madpyramide. fødevareBanken

har et princip om også at tage imod mindre sunde fødevarer, da disse stadig kan være stærkt tiltrængte hos de brugere, der ender med at få glæde af overskudsfødevarerne. Fordelingen af de donerede fødevarer kan delvist forklares ud fra, at fødevarer, der hurtigere bliver fordærvede, også i højere grad bliver doneret væk. Dette ses blandt andet ud fra de indsamlede andele af for eksempel mejeriprodukter samt frugt og grønt. Dermed er fødevareBankens koncept veludtænkt i forhold til kampen mod madfattigdom og sikring af sund kost til modtagerorganisationens brugere.

Ton fødevarer i alt	651 ton
Antal måltider i alt	1.550.000 måltider
Familiers madspild	6.200 familier á 2 voksne og 2 børn
Madværdi/frivilligtime	1.099 kr.
Måltider/chaufførtid	134 måltider
Måltider/levering	290 måltider

Kilde: Udregninger foretaget på baggrund af fødevareBankens data

Tabel 1 viser nogle udvalgte nøgletal for fødevareBankens aktiviteter i 2015, og som det fremgår, bliver der indsamlet en masse overskudsfødevarer. Alene i 2015 kunne der laves 1.550.000 måltider af den totale mængde indsamlede mad. Det er en stigning på 56 pct. siden 2014, hvor der blev indsamlet overskudsfødevarer svarende til knap 1 mio. måltider. Antallet af måltider er baseret på en antagelse om, at et måltid, der er tilstrækkeligt nærrende og tilstrækkeligt mættende, består af ca. 420 g. råvarer. Dette tal er fødevareBanken kommet frem til i samarbejde med forskere fra DTU. Ved at indsamle mad svarende til godt og vel 1,5 mio. måltider i 2015, hvor mere end 70 pct. af det indsamlede hører til i madpyramidens to nederste lag har fødevareBanken levet op til sin målsætning om at mindske madfattigdom i Danmark. Den anden målsætning, at reducere madspild, opfyldes som en naturlig del af fødevareBankens koncept. 1.550.000 indsamlede måltider, eller 651 ton indsamlet mad, svarer til ca. 6.200 familiers årlige madspil (familier bestående af to voksne og 1-2 børn).

Overskudsfødevarernes betydning

I 2014 foretog Økonomer Uden Grænser en undersøgelse blandt en håndfuld udvalgte modtagerorganisationer. Undersøgelsen tegner et billede af, at der er enighed om, at de overskudsfødevarer, der bliver leveret fra fødevareBanken, generelt er varierede og af høj kvalitet. Det er værdsat, at der er en pæn andel økologiske varer, og det er ligeledes værdsat, at de varierede råvarer, som er af god kvalitet, gør det muligt at tilberede mad, som man ellers ikke ville have mulighed for at tilberede. En enkelt modtagerorganisation har sågar indsamlet data, der vidner om, at brugerne får det bedre både psykisk og fysisk af at benytte modtagerorganisationen. Maden og fælleskabet omkring denne vurderes at være en del af årsagen til dette. Modtagerorganisationen udtrykker

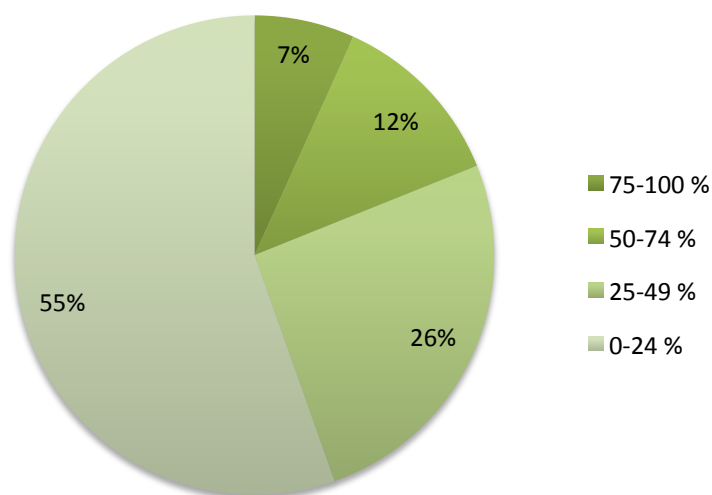
det selv således: "I gennem indtagelse af sund og nærende mad dagligt, får vores brugere overskud til at være mere sociale, gøre mere ved sig selv og oplever at være en del af et netværk."

Tilfredshedsundersøgelse

I foråret 2016 blev der udført den seneste tilfredshedsundersøgelse blandt fødevareBankens modtagere. Overordnet svarer modtagerne, at de får meget og varieret mad, som oven i købet også er friskt. Friskheden kan måske komme bag på én, da vi som bekendt har med overskudsfødevarer at gøre. Ikke desto mindre svarer 22 pct. at friskheden af varerne er 'meget god'. Hele 50 pct. svarer, at friskheden af varerne er 'god', og de resterende 28 pct. mener, at friskheden af varerne er 'middel'. Der er således ingen utilfredshed med friskheden. Dette skal tilmed ses i lyset af, at 76 pct. af overskudsfødevarerne som bekendt er varer med en relativt kort holdbarhed: frugt, grønt, kød, mejeri og brød. Også den seneste tilfredshedsundersøgelse påpeger den positive sundhedseffekt forbundet med indtaget

af overskudsfødevarer fra fødevareBanken. Et interessant resultat af tilfredshedsundersøgelsen er, at 19 pct. af respondenterne får dækket mellem 50-100 pct. af sit fødevarebehov fra de leveringer, som fødevareBanken kommer med. Modtagerne er også blevet spurgt til, i hvilken grad man vurderer, at leverancerne fra fødevareBanken har en positiv effekt på helbredet hos brugerne. Hertil svarer 14 pct. "I høj grad" samtidig med at 50 pct. svarer "I nogen grad". 24 pct. mener ikke, at de ved det, og resten mener enten, at leverancerne kun har en lav grad eller slet ingen positiv effekt på helbredet. Det er naturligvis ikke et spørgsmål, som alene kan besvares ud fra en 'mavefornemmelse'. Ikke desto mindre er det værd at hæfte sig ved, at de modtagere, der dagligt er i kontakt med brugerne, vurderer, at der er en form for positiv effekt. Om det så bare er gennem et øget indtag af frugt og grønt, som enkelte respondenter beretter om. Derudover viser tilfredshedsundersøgelsen, at der er en positiv korrelation mellem hvor stor en del af én's fødevarer, der bliver leveret af fødevareBanken, og på om man vurderer, at leverancerne har en positiv effekt på helbredet. Det betyder med andre ord, at jo større en andel af fødevarerne, der leveres af fødevareBanken, jo større positiv effekt har man som modtager bemærket, at fødevarerne har på brugerne. Logikken i denne korrelation virker appellerende, da der som nævnt leveres 76 pct. overskudsfødevarer, der hører hjemme i FDB's madpyramide. Madpyramiden har til formål at vise, hvordan man kan spise sundt og leve op til de

Figur 3: Procentdelen af anvendte fødevarer, der kommer fra fødevareBanken

officielle kostenbefalinger⁷, og dermed opnår man dette i en højere grad, jo mere af ens fødevarebehov, der er dækket af fødevareBankens leverancer. I yderste konsekvens vil en modtager, der er 100 pct. dækket ind af leverancer fra fødevareBanken, kunne tilbyde brugerne mad, der i grove træk lever 76 pct. op til de officielle kostenbefalinger. Dette er en væsentlig forbedring i forhold til udgangspunktet for brugerne hos fødevareBankens modtagere. Det er derfor også relevant at forvente en eller anden form for positiv effekt af leverancerne, selvom effekten naturligvis kan være svær at redegøre for med andet end en 'mavefornemmelse'.

Kostanbefalinger

Tabel 2 viser hvordan de indsamlede overskudsfødevarer direkte påvirker væsentlige kostenbefalinger for mange hundrede mennesker hver dag. Som nævnt i afsnittet om madfattigdom, har dette en forebyggende effekt på dødsfald forårsaget af for lidt frugt og grønt, hjertekarsygdomme og hjertedød. Dette er baseret på generelle vurderinger, af kostens betydning for sundheden, foretaget af Sundhedsstyrelsen. Dermed er fødevareBankens indsats et skridt på vejen mod bekæmpelsen af madfattigdom i Danmark.

<i>Tabel 2: Indsamlede anbefalede dosiser</i>	
	Personers dosis pr. dag
Frugt og grønt	1.044
Mørkt brød	433
Fisk	446

Kilde: fødevareBankens data

Frivilligheden

En organisation som fødevareBanken ville ikke kunne eksistere uden den enorme velvilje, som den dagligt får fra en masse frivillige. De frivillige varetager forskellige opgaver hos fødevareBanken, men især frivillige chauffører lægger mange timer. Hver uge bliver det til cirka 231 frivillige chaufførtimer. Havde dette været lønnet personale, og ikke frivillige, ville det have kostet fødevareBanken 1.523.255 dkk. i lønninger alene i 2015, baseret på overenskomsten for chauffører. Det beløb svarerede i 2015 til ca. 21 pct. af fødevareBankens samlede indtægter. Beløbet er derfor så stort, at chaufførernes frivillige arbejde er afgørende for fødevareBanken, da det er forudsætningen for, at der dels kan blive hentet overskudsfødevarer, og dels for at overskudsfødevarerne kan blive videredistribuerede. Men chaufførerne er ikke de eneste frivillige, der lægger mange timer i at hjælpe til i fødevareBanken. Der er også cirka 24 timer om ugen, der arbejdes af andre typer af frivillige, og her spænder arbejdsopgaverne vidt og bredt, som for eksempel administration, formidling og udvikling. Havde disse frivillige ikke arbejdet frivilligt, ville det have svaret til en yderligere lønudgift på omtrent 193.000 dkk. i 2015. Dermed kan man sige, at fødevareBanken samlet

⁷ "Madpyramiden: Revidering og revitalisering af madpyramiden. Sundhed, smag og klima", marts 2011, FDB. (kilde: http://madpyramiden.dk/sites/default/files/madpyramiden_rapport.pdf)

set har cirka 1.716.000 dkk. mere at indsamle og fordele overskudsfødevarer for, på grund af de mange frivilliges store indsats.

Godt givet ud

Som frivillig i fødevareBanken får man noget ud af sin tid – det kommer man i hvert fald hurtigt til at føle. I 2015 blev der indsamlet overskudsfødevarer til en gennemsnitlig værdi, der svarer til 1.099 dkk. pr. frivilligtime. Det svarer til 51 kg. indsamlede overskudsfødevarer pr. frivilligtime. Da fødevareBanken opererer med en standard for ét nærende måltid, der indeholder råvarer svarende til 420 g., ved man derfor som frivillig, at man har bidraget med 122 måltider, når man har arbejdet frivilligt for fødevareBanken i en time. Derudover bliver man som frivillig mødt med glæde, når man kommer ud til de forskellige modtagere. I en undersøgelse foretaget af Økonomer Uden Grænser blandt en håndfuld udvalgte modtagerorganisationer, viser det sig i flere tilfælde, at det har stor betydning for brugerne af modtagerorganisationerne, at der er frivillige, der vil komme med mad til dem – i det hele taget er det af kæmpe betydning, at der er mennesker, der vil bruge tid på disse socialt udsatte medmennesker.

Værdien

En organisation som fødevareBanken skaber værdi for de instanser, der samarbejdes med. Supermarkeder og andre typer af donorer sparer muligvis både tid og penge på at donere deres overskudsfødevarer fremfor at arrangere affaldshåndteringen selv. Det er dog mest sandsynligt, at meromkostningen ved selv at skulle arrangere affaldshåndteringen af de donerede overskudsfødevarer er minimal, da der formodentligt alligevel foregår affaldshåndtering i forbindelse med andre af donorerens aktiviteter. Men den goodwill, der følger med, når man støtter et foretagende som fødevareBanken, er værdifuld for donorerne. I disse tider er der mere og mere fokus på at begrænse madspild, og flere og flere forretninger forsøger på den ene eller anden måde at bidrage til begrænsningen. Mest synligt for forbrugerne er det, når priserne i butikkerne sættes drastisk ned på fødevarer, der nærmer sig sin sidste anvendelsesdato. I mange butikker er der i dag et område, der er helliget fødevarer, der nærmer sig sin sidste anvendelsesdato. Denne prisdifferentiation mellem varer med forskellig resterende holdbarhed er dog kun en mulighed i det detailede, hvorimod engrosledet, som er en stor bidragsyder til fødevareBanken, ikke kan gøre det samme. Heller ikke en af de andre typer af store bidragsydere, onlinesupermarkederne, har samme muligheder, for her tager den samlede indkøbsproces tid fra bestilling til levering, og derudover forventer kunderne, at de modtager friske varer med en vis holdbarhed. Det er i tilfældene med engrosledet og onlinesupermarkeder en værdifuld egenskab, at man udadtil har mulighed for at udvise CSR⁸ og støtte op om kampen mod madspild og madfattigdom ved at være donor hos fødevareBanken.

⁸ Corporate Social Responsibility.

Logistikgebyr

Som tidligere nævnt er det en generel opfattelse, at de leverede overskudsfødevarer er varierede og af god kvalitet. Det er særligt værdsat, at der er økologi blandt fødevarerne. Det er også værdsat, at de varierede råvarer gør det muligt for brugerne at få retter, som de tidligere ikke har fået. I visse tilfælde oplever modtagerorganisationerne, at brugerne oplever en tydelig positiv effekt af at komme regelmæssigt hos modtagerorganisationerne, og maden, samt fællesskabet omkring denne, tilskrives en betydelig årsag til denne positive udvikling. Økonomisk nyder modtagerorganisationerne også godt af samarbejdet med fødevareBanken. I 2015 var der et årligt logistikgebyr på 10.000 dkk. forbundet med at modtage overskudsfødevarer via fødevareBanken en gang om ugen fast. Dette til trods melder de adspurgte modtagerorganisationer om, at de sparer penge på madbudgettet. Som bekendt er der i år 19 pct. af modtagerne, der får dækket mere end 50 pct. af deres madbudget. I 2015 indsamlede fødevareBanken overskudsfødevarer, der svarer til en værdi på 2.622 dkk. pr. levering hos modtagerorganisationerne. Dermed får modtagerorganisationerne stor værdi for logistikgebyret, og man kan argumentere for, at det hurtigt er tjent ind. Det bedre økonomiske råderum kommer modtagerorganisationerne til gavn på forskellige måder. I nogle tilfælde bruges de resterende penge på madbudgettet til at købe endnu flere og gode råvarer – særligt kød af god kvalitet. Kød fylder som bekendt ikke mere end 5 pct. af de indsamlede fødevarer i 2016. I andre tilfælde bruges den bedre økonomi til flere arrangementer og udflugter. Der er også et eksempel på, at man har brugt det økonomiske råderum på at ansætte en kok, som håndterer fødevarerne fra fødevareBanken, og som skaber noget socialt omkring tilberedelsen af maden. Alt i alt bidrager fødevareBankens indsats derfor med værdi hos modtagerne på forskellige måder. I den seneste tilfredshedsundersøgelse svarer 14 pct. af respondenterne, at den vigtigste virkning af fødevareBankens leverancer er, at det giver ressourcer til andre ting. 7 pct. svarer, at det giver bedre rammer omkring måltiderne, og 14 pct. siger, at det giver flere måltider. Så alt i alt mener modtagerne, at de får værdi for pengene. Det er der noget om, for hver modtager har i gennemsnit fået 15 dkk. igen, for hver krone der er blevet betalt i logistikgebyr i 2015.

Mindre forurening

Set for samfundet som en helhed bidrager fødevareBanken også positivt og skaber øget værdi. Det er tidligere blevet nævnt, at den indsamlede mængde mad svarer til 6.200 typiske familiers årlige madspild. Produktionen og transporten af fødevarer er forbundet med en forurenende udledning af CO_2 , og det er denne forurening fødevareBanken blandt andet forsøger at imødegå i kampen mod madspild. Den mængde fødevarer, som fødevareBanken viderefordelte i 2015, ville have svaret til madspildet fra 15.500 enkeltpersoner på et år, hvis fødevarerne skulle være blevet produceret på ny for at dække efterspørgslen hos modtagerorganisationerne. I alt har fødevareBankens indsats sparet samfundet for forurening svarende til ca. 1.329 ton CO_2 -ækvivalenter. Det er vel at mærke efter at fødevareBankens egen forurening fra kørsel er trukket fra. For at sætte CO_2 -besparelsen lidt i perspektiv, svarer det til, at en gennemsnitlig personbil vil kunne køre jorden rundt cirka 257 gange, før den har forurennet lige så meget, som den mængde forurening fødevareBanken sparer samfundet for.

Madværdi/levering	5.536 kr.
CO2-ækvivalenter for mad	1.362.176 kg. CO2-ækvivalenter
Sparet CO2 i km.	10.290.269 km.
Jorden rundt for sparet CO2	257 gange
Enkeltpersoners madspild et år	15.500 personer/år
Måltider/100 dkk.	20 måltider

Kilde: Udregninger foretaget på baggrund af fødevareBankens data

Værdien for samfundet

Ganske vist transporterer fødevareBanken selv overskudsfødevarerne fra donorerne og ud til modtagerne. Men forureningen fra denne aktivitet er relativt beskedent. I 2015 forurenede fødevareBankens egen transport det, der svarer til 32,71 ton CO_2 -ækvivalenter. Den mængde CO_2 fødevareBanken selv udleder i forbindelse med viderefordelingen af overskudsfødevarerne, svarer således kun til 2,34 pct. af den CO_2 -udledning, som samfundet spares for gennem fødevareBankens arbejde med at indsamle overskudsfødevarer.

Når man lægger alle tallene sammen og beregner den værdi, som fødevareBanken kan levere, når de modtager 1 krone, så ender man op med et tal mellem 1,77 og 2,43. Tallet afhænger af, om man medregner fødevareBankens regnskabsmæssige indtægter. Ser man alene på værdien af det arbejde, som kan kaldes fødevareBankens 'kerneindsats', nemlig indsamling og viderefordeling af overskudsfødevarer, skabes der værdi for 1,77 kroner, når fødevareBanken modtager 1 krone i støtte. Dette er en forbedring på 36 pct. siden 2014, hvor den skabte værdi var på 1,3 kroner pr. modtaget krone.

Konklusion

I 2015 har fødevareBanken indsamlet 651 ton overskudsfødevarer fra donorer i primært engrosledet og onlinesupermarkeder. De indsamlede fødevarer er af alle slags, men når der foretages en grov opdeling, viser det sig at 76 pct. af det indsamlede indgår i FDB's madpyramide, og oven i købet med proportioner, der til en vis grad svarer til det anbefalede. Dermed er maden fra fødevareBanken langt hen ad vejen sund og nærende. Dette er også indtrykket blandt modtagerne af overskudsfødevarerne. Her er der tilfredshed med det, man modtager, og man er meget tilfreds med udvalget, som man finder varieret. I seneste tilfredshedsundersøgelse er der en positiv korrelation mellem andelen af en modtagers fødevarebehov, der leveres af fødevareBanken, og den positive effekt man som modtager har bemærket, at fødevareleverancerne fra fødevareBanken har på brugerne i modtagerorganisationerne.

De frivillige spiller en altafgørende rolle i fødevareBankens daglige virke. Med 231 timers chaufførarbejde om ugen, ville lønningerne til chauffører og de andre frivilligfunktioner have krævet mere end 20 pct. af indtægterne, hvis ikke arbejdet var frivilligt. En sådan udgift ville unægteligt medfø-

re, at fødevareBanken ville være begrænset i sit virke. Derfor er det meget betydningsfuldt, at der er mange, der vil lægge frivillig arbejdskraft i fødevareBankens aktiviteter. Til gengæld for sit arbejde får man som frivillig taknemmelighed igen. Mange af modtagerorganisationerne beretter om, at brugerne værdsætter og er taknemmelige for, at der er folk, der vil bruge tid på dem. Derudover kan man som frivillig føle sig godt tilpas med viden om, at man hver time indsamler overskudsfødevarer, der kan omdannes til 122 nærende måltider til socialt udsatte.

fødevareBanken skaber i det hele taget værdi for hele samfundet. Når fødevareBanken modtager 1 krone, siger den mest forsigtige beregning, at der skabes samfundsværdi for 1,77 kroner. Hvilket dermed svarer til et socialt afkast på 77 pct. Værdien for samfundet består blandt andet i, at CO_2 -udledningen reduceres med 1.329 ton CO_2 -ækvivalenter grundet reduktion af madspild. Hos modtagerne af overskudsfødevarerne er værdien også tydelig. Når der skal bruges færre midler på madbudgettet, er der råd til andre ting i hverdagen. I visse tilfælde er der dokumentation for bedre sundhed og livskvalitet hos dem, der i sidste ende får gavn af overskudsfødevarerne ude hos modtagerorganisationerne – denne bedring kan blandt andet tilskrives mere mad og en bedre kvalitet af den mad, der oven i købet er mere af. Med udgangspunkt i Sundhedsstyrelsens tal hjælper fødevareBanken potentielt 433 personer til at få den anbefalede daglige mængde mørkt brød, 1.044 personer til at få den anbefalede daglige mængde frugt og grønt, samt 446 personer til at få den anbefalede daglige mængde fisk. Effekten heraf er potentielt færre dødsfald forårsaget af for eksempel hjertekarsygdomme og hjertedød. Dette er baseret på generelle vurderinger, af kostens betydning for sundheden, foretaget af Sundhedsstyrelsen. Selvom effekten fra overskudsfødevarerne fra fødevareBanken ikke så let kan isoleres og måles, så viser Sundhedsstyrelsens tal, at fødevareBankens bidrag til samfundet langt hen ad vejen har en positiv effekt på sundheden hos modtagerne af overskudsfødevarerne.

Rapporten

Denne rapport er udarbejdet af Økonomer Uden Grænser (ØUG). ØUG er en non-profit hjælpeorganisation, der tilbyder gratis økonomisk konsulentarbejde til primært NGO'ere. Økonomer Uden Grænser hjælper dem, der hjælper andre.

Spørgsmål omkring rapporten kan rettes til Nickels M. Köhling, projektleder for ØUG's fødevareBanken-hold: nmk@economistswithoutborders.net.